

Till jordbruksutskottet

Jordbruksutskottet har berett näringsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1997/98:90 om följdlagstiftning till miljöbalken m.m. jämte motioner, i de delar som berör näringsutskottets beredningsområde.

I den nämnda propositionen föreslår regeringen följdlagstiftning till miljöbalken i fråga om flera av de lagar som ingår i näringsutskottets beredningsområde, bl.a. ellagen (1997:857), minerallagen (1991:45) och lagen (1985:620) om vissa torvfyndigheter. Förslaget till ändringar i den sistnämnda lagen, den s.k. torvlagen, har tagits upp i motion 1997/98:Jo51 (kd). I övrigt har inga yrkanden väckts inom näringsutskottets beredningsområde. Näringsutskottet begränsar sitt yttrande till den fråga som aktualiseras i nämnda motion.

En skrivelse i ärendet har inkommit från Skogsägarna Mellanskog.

Näringsutskottet föreslår att propositionen tillstyrks i behandlad del och att det aktuella motionsyrkandet avstyrks. Till yttrandet har fogats en avvikande mening (kd).

Näringsutskottet

Regeringens förslag till miljöbalk

Regeringen har tidigare i proposition 1997/98:45 lagt fram förslag om en miljöbalk.

Miljöbalkens *mål* är att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl.

Miljöbalkens andra kapitel innehåller rättsligt bindande principer och allmänna *hänsynsregler*. Den mest grundläggande hänsynsregeln finns i 2 kap. 3 § och innehåller krav på att alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. I samma syfte skall

vid yrkesmässig verksamhet bästa möjliga teknik användas. Dessutom skall försiktighetsprincipen gälla. Andra allmänna hänsynsregler är bl.a. att välja en lämplig plats för verksamheten och hushålla med råvaror och energi. En ytterligare hänsynsregel är att alla som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som medfört skada eller olägenhet för miljön ansvarar – till dess skadan eller olägenheten har upphört – för att skadan avhjälps i den omfattning det kan anses skäligt.

Bestämmelser motsvarande 2 och 3 kap. i den s.k. *naturresurslagen* (NRL) har arbetats in i miljöbalken bland de övergripande bestämmelserna.

I miljöbalken införs regler om *miljökvalitetsnormer*, vilka är föreskrifter om lägsta godtagbara miljökvalitet i fråga om mark, vatten, luft eller miljön i övrigt för vissa geografiska områden eller för hela landet. Regeringen får föreskriva om miljökvalitetsnormer för att skydda människors hälsa eller miljön. Miljökvalitetsnormer får ange exempelvis högsta eller lägsta förekomst i miljön av kemiska produkter.

Statliga myndigheter och kommuner skall säkerställa att miljökvalitetsnormer uppfylls när de prövar tillåtlighet, tillstånd, godkännanden, dispenser och anmälningsärenden, utövar tillsyn och meddelar föreskrifter.

Reglerna om *miljökonsekvensbeskrivningar* utökas genom miljöbalken. En ansökan om tillåtlighet eller tillstånd enligt balken skall, med vissa undantag, alltid innehålla en miljökonsekvensbeskrivning. Kraven på vad en sådan skall innehålla preciseras i balken.

Ideella miljöorganisationer som har funnits i tre år och som har minst 2 000 medlemmar ges rätt att överklaga domar och beslut enligt miljöbalken.

Regionala *miljödomstolar* skall inrättas och ersätta Koncessionsnämnden för miljöskydd och vattendomstolarna. En miljööverdomstol skall inrättas och knytas till Svea hovrätt.

Proposition 1997/98:90

Regeringen föreslår i proposition 1997/98:90 (s. 222) att torvlagen och miljöbalken skall gälla parallellt, i den bemärkelsen att verksamhetsutövaren skall följa bestämmelserna i båda lagarna. Inga begränsningar skall införas i möjligheten att ingripa med stöd av miljöbalken. Vid koncessionsprövning enligt torvlagen skall ett antal bestämmelser i miljöbalken tillämpas. Till skillnad från nuvarande ordning skall samtliga effekter av en torvtäkt prövas vid ett tillfälle.

När det gäller torv innebär undersökning inte alltid någon nämnbar miljöpåverkan, påpekas det i propositionen. Om emellertid undersökningsarbetet skulle innebära negativ påverkan på miljön är miljöbalken tillämplig. Bearbetning av torv sker normalt i flera led, som vart och ett har en sådan miljöpåverkan att miljöbalken är tillämplig. Efter täktverksamheten sker efterbehandling, som syftar till att antingen skapa en våt eller torr miljö på den utbrutna mossen.

Regeringens förslag innebär att såväl vid undersökning som vid bearbetning skall – parallellt med torvlagen – miljöbalkens bestämmelser, exempelvis de allmänna hänsynsreglerna, gälla. De parallella reglerna har bl.a. bety-

delse för skada eller olägenhet som uppkommer under koncessionstiden. Sådana skador eller olägenheter regleras inte i torvlagen men däremot i miljöbalken.

Tvekan skulle enligt regeringen kunna uppstå om vilka regler som skall tillämpas när en skada föreligger sedan bearbetningskoncessionen har upphört. Enligt regeringens uppfattning bör inte lägre krav ställas vid brytning av energitorv än vad som gäller för annan verksamhet. Därför föreslås att torvlagen (34 §) kompletteras med en bestämmelse om att reglerna om efterarbete inte innebär någon inskränkning i vad som gäller enligt motsvarande bestämmelser i miljöbalken.

Enligt torvlagen (4 §) får undersökningskoncession förenas med rätt för innehavaren att senare få bearbetningskoncession eller företräde att få sådan. Enligt regeringens förslag bör paragrafen ändras så att den medger endast rätt att förena undersökningskoncession med rätt för innehavaren att få företräde framför annan till bearbetningskoncession. Syftet är att den miljöprövning som skall ske i samband med bearbetningskoncession inte skall föregripas.

Vid all koncessionsprövning, dvs. vid både undersöknings- och bearbetningskoncession, skall miljöbalkens allmänna hänsynsregler och bestämmelser om hushållning med mark- och vattenområden samt miljökvalitetsnormer tillämpas. I enlighet därmed föreslår regeringen vissa ändringar i torvlagen (7 §).

Vid prövning av bearbetningskoncession skall ytterligare bestämmelser i miljöbalken tillämpas enligt torvlagen (7 §). Detta gäller bl.a. miljöbalkens bestämmelser om miljökonsekvensbeskrivningar. Vidare skall tillstånd inte få lämnas till en täkt som kan befaras försämra livsbetingelserna för en hotad djur- eller växtart. Ännu ett förslag i samma paragraf är att miljöbalkens bestämmelse om att miljöorganisationer och liknande av viss storlek får överklaga domar och beslut om tillstånd m.m. skall tillämpas.

Vidare föreslår regeringen att ytterligare en paragraf i torvlagen (13 §) ändras. Enligt nuvarande lydelse av denna paragraf skall koncessionshavaren åläggas att ställa säkerhet för att villkor till skydd för naturmiljön, andra allmänna intressen eller enskild rätt skall uppfyllas. Regeringen föreslår nu att skyldigheten att ställa säkerhet för villkor ändras och preciseras. Enligt förslaget *skall* säkerhet för fullgörande av återställningsåtgärder ställas vid ingrepp i naturen av större omfattning, om det inte är uppenbart att det saknas anledning till detta. I andra fall *kan* en koncession villkoras av att säkerhet ställs för att koncessionshavaren skall fullgöra sina skyldigheter i samband med återställningsarbete.

Därutöver föreslår regeringen en omarbetning av torvlagen (14 §) efter förbild i 24 kap. 5 § miljöbalken. Detta innebär att länsstyrelsen får ändra villkoren för en pågående koncession om det uppstått olägenhet av någon betydelse som inte förutsågs när koncession meddelades. Vidare får länsstyrelsen enligt förslaget ändra villkoren när verksamheten med någon betydelse medverkar till att en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken överträds.

I motion 1997/98:Jo51 (kd) hävdas att beskrivningen av torvlagens och miljöbalkens förhållande till varandra visar på en väldig otydlighet och komplexitet. För nuvarande brytningsföretag skapar detta stor osäkerhet om villkoren för fortsatt drift, sägs det i motionen. Ett genomförande av föreliggande förslag skulle enligt motionärerna skada torvnäringen, vilken i sig inte är stark men värdefull såväl ur energisynpunkt som av regionalpolitiska sysselsättningsskäl. Motionärerna yrkar därför avslag på regeringens förslag om följändringar i torvlagen.

Vissa kompletterande uppgifter

Enligt uppgifter från Svenska Torvproducentföreningen finns det cirka tio miljoner hektar torv i Sverige. Antalet giltiga bearbetningskoncessioner uppgår, som redovisas i tabellen nedan, till drygt 200 stycken och omfattar totalt cirka 48 000 ha. Av denna yta brukas en fjärdedel, dvs. cirka 12 000 ha. Sysselsättningen i branschen uppgår till cirka 1 200 årsarbetare, huvudsakligen i glesbygd.

Tabell Antalet giltiga bearbetningskoncessioner för torv den 1 januari 1998

Län	Antal bearbetn.koncess.	Areal, hektar
Uppsala	2	1 185
Östergötland	1	250
Jönköping	11	1 739
Kronoberg	14	1 365
Kalmar	1	85
Skåne	5	1 543
Halland	2	641
Västra Götaland	8	1 401
Värmland	2	232
Örebro	13	1 727
Västmanland	10	1 744
Dalarna	4	1 357
Gävleborg	19	2 441
Västernorrland	10	2 553
Jämtland	49	9 571
Västerbotten	40	13 447
Norrbotten	18	6 855
Totalt	209	48 135

Enligt Torvproducentföreningen används årligen cirka 4 miljoner kubikmeter torv för energiändamål. Den årliga tillväxten på mossarna uppges vara 20 miljoner kubikmeter. Cirka 35 värmeverk utnyttjar torv – huvuddelen av dem i närheten av områden med befolkningskoncentrationer. Torven har också annan användning, bl.a. som jordförbättringsmedel.

Näringsutskottets ställningstagande

Införandet av miljöbalken innebär att ytterligare miljöhänsyn måste tas inom ett antal olika områden. Detta gäller såväl inom torvbranschen som inom andra näringar och verksamheter. Det nya övergripande synsättet på miljön kommer till stånd dels via miljöbalken, dels via följdlagstiftning och kompletteringar inom en rad olika lagar, däribland torvlagen. Näringsutskottet har inget att erinra mot detta synsätt.

Näringsutskottet har heller ingen invändning mot de föreslagna följdändringarna i torvlagen. Med hänvisning till den lämnade redogörelsen i det föregående vill näringsutskottet tillbakavisa den uppfattning som framförs i motion 1997/98:Jo51 (kd) om att torvlagens och miljöbalkens förhållande till varandra skulle vara otydligt.

Med det sagda tillstyrker näringsutskottet proposition 1997/98:90 i aktuell del och avstyrker motion 1997/98:Jo51 (kd) i berörd del.

Stockholm den 28 april 1998

På näringsutskottets vägnar

Birgitta Johansson

I beslutet har deltagit: Birgitta Johansson (s), Christer Eirefelt (fp), Reynoldh Furustrand (s), Karin Falkmer (m), Sylvia Lindgren (s), Barbro Andersson (s), Marie Granlund (s), Dag Ericson (s), Lennart Beijer (v), Nils-Göran Holmqvist (s), Ola Karlsson (m), Eva Goës (mp), Göran Hägglund (kd), Hans Hoff (s), Sten Tolgfors (m), Kerstin Warnerbring (c) och Jan Backman (m).

Avvikande mening

Göran Hägglund (kd) anser att näringsutskottets ställningstagande bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet delar uppfattningen i motion 1997/98:Jo51 (kd) att den beskrivning av miljöbalkens och torvlagens förhållande till varandra som finns i propositionen visar på betydande otydlighet och komplexitet. Bland annat är det oklart hur de föreslagna framtida miljö kvalitetsnormerna kommer att tillämpas. Vidare förändras förutsättningarna för brytningsföretagen i samband med bearbetningskoncession. Med hänsyn till att torvbranschen är värdefull såväl ur energisynpunkt som ur sysselsättningssynpunkt är det

angeläget att förutsättningarna för verksamheten är stabila och förutsebara. Regeringen bör återkomma med ett nytt förslag som undanröjer osäkerhet och oklarhet om hur lagstiftningen skall tillämpas.

1997/98:NU5y

Med hänvisning till vad som anförts tillstyrker näringsutskottet motion 1997/98:Jo51 (kd) i aktuell del och avstyrker propositionen i berörd del.